

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt VI. DEVM esse, ipsumque principium, & Creatorem rerum omnium esse, aliquibus rationibus demonstratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

CAPVT V.

De Vita uteri, de hac nostra, & altera.

Quemadmodum (inquit Ludovicus Vives) in Matris utero paramur huic luci ac vitæ, ita in hac vitæ (quæ ad alteram relata, similis est utero) angustia & tenebris illi alteri paramur sempiternæ.

Et quemadmodum homo cum in utero formatur, quia vivit more plantæ, clauditur angusto gurgustio, quod ejusmodi vitæ generi sufficit: ita egressus ex utero, quia sensibus est ulurus, prodit in amplitudinem & lucem functioni atque officii sensuum necessariam: sic etiam hinc descendens, quia ulurus mente transit in tanto majorem & præstantiorem lucem, quanto est mentis cognitio amplior & capacior, & excellentior quam sensuum. Nascens fetus deponit involucre, quibus erat reclusus in utero, & ea per quæ alabatur, exit nudus: sic homo abiens ex vita deponit hic illa sua seu involucre: moriuntur factus nascens involucre, moriuntur & hominis ad alteram vitam migrantis. Nascitur infans quasi in vitæ corpore labore & cruciatu, ita & qui ab hoc corporis domicilio discedit. Egressus autem infans longe alia utitur vitæ ratione, quam prius; sic animus relicto corpore.

Cæterum sic habitudo ac penè rota hujus vitæ ratio ex illa in Matris utero formatione & constitutione ducitur, ut tali quisque sit corpore, habitudine, valitudine, statura, forma, vitibus, qualem in prima illa fitione accepit. Sic etiam vitæ sequentis conditio plurimum ex actionibus hujus sumitur, ut talis sit illic deinceps animus, qualem se formavit, & instruit in vita corporis, nempe humilis, abjectus, miser, si cæno & fordibus se dedit corporis, aut pravus cupiditatibus, ac libidinibus: sublimis autem, erectus, celestis, felix, si mentis præclaris cognitionibus, virtutibusque excolendæ. Conspicit infans modo natus lucem, & in ea formas rerum novas sibi, & inusitatas, eoque admirabiles. Conspicit item animus renascens, hoc est discedens è corpore ad locem, in ea novas omnino æque inusitatas rerum facies, quales nunquam esset antea hic suspicatus. Et in utero quidam fetus adeo sunt vividi vigentesque, ut subinde se commoveant, & quasi sensum quendam videantur præ se ferre: alii corpenes, penitus immobiles, nunquam aliter sentiuntur, quam timore: ita & in hac vitæ, alii nullum ostendunt alterius vitæ sensum, caligini hujus immersi, & tanquam obruti alto gurgite: alii intelligentia & virtutibus innixi, jam hic quales futuri postea sint declarant, & gustum quendam nobis præbent ævi venturi.

Hujus quoque & insequentis vitæ magnam quotidie cernimus imaginem in iis, quæ per somnum, quæque per vigiliam aspiciamus, & cognoscimus. In quiete regnum est phantasia, illa luctum, & deorsum verfat, miser, confundit omnia, atque perturbat, quales sunt vitæ hujus cogitationes, desideria, cupiditates, in quibus omnibus sensibus ducitur, ac proinde phantasia & ratione valde tenui, atque ea turbulenta, ad quam confusionem & tenebras, si hæc conferas, quæ vigilantes cognoscimus, atque intelligimus, in promptu erit colligere, quam alia futura sit altera illa vita mentis, quam hæc nostra sensuum. Somnus est hæc vitæ nostra, nec aliter transit quam somnus, & simili-

Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

ter præteritæ hæc aspiciamus, ut quæ animo per quietem observantur. Multa etiam videmus somniantes, quæ non minus cæto, efficaciterque juremus nos intueri, & agere, quam quæ spectamus vigilantes ac gerimus: itaque qui somniavit, putat se vidisse: & qui vidit, somniasse. Videlicet non minus vigilantibus densa affunditur animis caligo, quam dormientibus: & memoria nostra non pauca in se condita reservat, quæ nesciat cognitio dijudicare dormientem illa aspexerit, an vigilans. Adeo sunt pleraque omnia in nostris animis pressa obscuritate, & confusa. In sequenti vero ævo lux erit major, & mentis cognitio atque exercitatio expeditior atque liberior, eoque erunt omnia perspicua magis, distincta, certa.

CAPVT VI.

DEVM esse, ipsumque principium, & Creatorem rerum omnium esse, aliquibus rationibus demonstratur.

Quid verò sit hic DEUS, qui felicitatis nostræ ultimus finis est, mihi explicare paranti, quæstiones aliquot sese objiciunt, quas prius convenit submovere, quam ad alia gradum faciamus, ne aliquo in via nobis sint impedimento: Ac primum, an DEUS sit, ipseque sit omnium rerum causa & principium.

Primus, qui inter articulos fidei nostræ credendus nobis proponitur est, esse DEUM; hoc est, in mundi hujus universitate unum supremum esse Principem, motorem primum, primam causam, à qua omnes cæteræ dependent, unum principium absque principio, quod omnibus rebus creatis suum tribuit principium: unam primam veritatem & bonitatem, à qua omnis alia veritas ac bonitas procedit ac derivatur. Hoc fundamentum est nostræ fidei, hoc primum quasi elementum, quod credere jubemur: dicente Apostolo: *Credere oportet accedentem ad DEUM, quia est in hoc scilicet mundo. Est autem hæc sententia tam manifesta, ut per evidentes demonstrationes comprehendatur. Hæc demonstrationes ex multis rerum, quæ videntur effectis desumuntur, ut breviter serè uno verbo complexus est Lactantius* *lib. 1. cap. 2. Nemo est enim (inquit) tam rudis, tam ferus moribus, quin oculos suos in calum tollens, tamen si nesciat cuius Dei providentia regatur hoc omne quod cernitur, aliquem tamen intelligat, ex ipsa rerum magnitudine, motu, dispositione, constantia, utilitate, pulchritudine, temperatione: nec posse fieri, quin id, quod mirabili ratione constat, consilio majori aliquo sit instructum.*

Primum igitur fundamentum ex instinctu humano sumitur: Nam cum innumera sint in toto orbe nationes, nullam inveniri tam barbaram, quæ non habeat aliquam Dei notitiam, divinamque esse aliquam vim, eamque aliquo cultus genere non honoret; etsi forte nesciat, quis verus DEUS sit, & quis modus illum honorandi, certum est. Hujus rei ratio est, quia idem DEUS, qui cordibus hominum impressit quandam reverentiam naturalem, & amorem erga parentes, qui eos generarunt, & erga Principes & Dominos, qui eos regunt & gubernant: idem etiam infudit impressitque hominibus alium amorem & reverentiam erga se eundem DEUM, qui est Pater Patrum, Dominus Dominorum, datorque omnium bo-

norum. Quem pertimescunt & horrent gentes, cum mala perperant; precibus placant cum iratum sentiunt, & cuius opem implorant, cum ærumnis affliguntur.

Ex hac igitur inclinatione, quam natura hominum mentibus impressit, nascitur ista cognitio, quam omnes gentes, quantumvis barbaræ habent de Divinitate, quæ huic mundo præsidet. Fieri ergo nequit, ut hæc notitia falsa sit; neque enim quod naturalis ratio præferibit, falsum esse potest: cum veritas nihil aliud sit, quam notitia, qua res talis esse cognoscitur, & iudicatur qualis est in se ipsa.

Secunda ratio est à rerum naturalium motu, omne enim quod movetur, vel movetur ab interna aliqua causa, ut corpus humanum ab anima: vel ab externa, ut navis in mari, quam cum contemplamur passis velis manifestis superatis periculis, certum tenere cursum; ita iudicamus, eam ab aliquo Rectore moderari. Sic etiam Solem, Lunam & reliquos caelos continuo ac perpetuo cursu circumvolvi cum videamus, intelligere debemus, eum motum esse ab aliqua causa, quam Philosophi primum motorem appellant. De hoc motore quæritur, an in essentia, & virtute sua qua pollet, ad tantum motum producendum, ab aliquo dependeat, aut non dependeat? si non dependeat, eundem esse DEUM cogemur dicere; solus enim DEUS causis omnibus superior à nullo dependet. Si ab alio dependet, non est primus motor, idemque quærendum est de eo, à quo dependet & ille: & sic vel in infinitum progrediendum est, vel in aliqua prima omnium causa sistendum est, quæ omnia gubernet & regat: quæ iudi quodam exemplo confirmat D. Thom.

D. Thom.

Quæst. 6. Si aliquis intraret domum aliquam, & in ipsius domus introitu sentiret calorem, & sic deinceps, crederet ignem esse incus, etiamsi ignem non videret, qui causaret dictos calores: sic quoque contingit consideranti res huius mundi, nam ipse invenit res omnes secundum diversos gradus pulchritudinis & nobilitatis esse distinctas, & quanto magis appropinquant DEO, tanto pulchriora & meliora invenit: unde corpora celestia pulchriora & nobiliora sunt, quam corpora inferiora, & invisibilia visibilibus: Et ideo credendum est, quod hæc omnia sunt ab uno DEO, qui dat suam esse singulis rebus & nobilitatem. Hæc D. Thomas.

Cicero.

Nec dissimile exemplum affert Cicero lib. de natur. Deorum: Fortè fortuna (ait) iter agens quispam in montibus, & nemoribus densis, offendit in solitudine domum egregiam, aut arcem miratissimam. Ingressus mira industria constructam cernit, columnas marmoreas, arcus solidissimos, testudines excelsas, variis reseræ figuris, laquearia, & tigna auro fulgentia. Neminem ibi corripit, illusionemque ibi significatur; attamen audit strepitum deambulantium sursum, & colloquentium. Si superiora domus petens quæreret, Obsecro quis hæc amplissimas, magnificasque ades in hoc deserto extruxit? responderetur que ei; Nullius opera extructa est hæc vastissima moles, sed ex ingentis silicis ad ima devolutis parte media admiranda hæc quam cernis fabrica exsurrexit, nonne risum, & somnium iudicaret ista? At si diceretur; huius amplissimi palatii auctor rex potentissimus est, modo in superiori suo conclavi agens, atque aliorum declinans conspectum, donec tempus adveniat opportunum. Hæc certe verissimiora, & rationi magis conformia diceret. Itaque ingreditur homo mundi huius desertum, videt universi fabricam scitè & firmiter extructam, quatuor columnis, quæ sunt quatuor elementa, quibus sustentatur innixam, cæli admiratur fornices, & testudines, aures fulgentes limbis, qui sunt sidera micantia. Audit im-

superni tumultum, fulgura, tonitrua, alioque strepitum. Haud dubiè apud se ita ratio inabitur: ista non sicut casu, ut volebat Anaxagoras, sed horum auctor in superioribus degit, sapientia sua universi machinam rotans & gubernans.

Tertia ratio desumitur, ex eo, quod res omnes videamus, tam recto rigore & linea per certa media ad suos fines dirigi: quæ cum partim sensu, partim ratione careant, certum est, ipsas ex se non intelligere suos fines: quis enim dixerit plantas & arbores consulo per se ipsas alimentum ex terra imbibere; & primo folia, mox flores, deinde fructus statutis temporibus emitere? unde veterum tantum ordine sericam, aranæ suas telas, vespidos tanta industria conficiunt, idque ut constitutos sibi à natura fines consequantur, si non ab aliquo rerum omnium moderatore instructi, qui omnia suo nutu dispensat. Ipsa namque natura duce cognoscimus, quoties res aliqua est bene ordinata, & sapienter disposita, fuisse aliquem peritum & sapientem dispositorem, ut in domo aliena, cum conspicimus singula culte ac distinctè digesta & collocata, intelligimus esse aliquem, qui hæc omnia eo ordine disposuit. Ergo cum in hoc mundo videmus tam admirabilem rerum concordiam, certos ac constantes solis ac lunæ, reliquorumque siderum cursus atque circuitus: terram, aquam, ætherem, & cætera omnia suis in locis, ac propriis sedibus commorantia; necessario colligimus esse aliquem, qui hæc omnia recto hoc ordine constituit.

Hæc consideratio tam efficaciter probat supradictam veritatem, ut etiam Philosophi Ethnici, absque lumine fidei hæc agnoscerint, & confessi fuerint. Sic Tullius fatetur in hoc mundo esse DEUM, qui regit & gubernat stellarum cursum, temporum mutationem, rerum successionem, quique ordinem eorum conservat, moderandoque mare & terram procurat omne bonum, humaneque vitæ salutem. Astipularur illi Seneca: Superfluum est, inquit, velle demonstrare, opus hoc tam inmensum, quale est mundus hic, gubernatore distinctum esse: cursus enim & rerum stellarum à casu esse non potest: ita fatendum omnino est velocitatem ipsam ab æterna legis imperio procedere. Hæc etiam tanta abundantia rerum, quæ in terra & mari nascuntur, tantus clarissimarum stellarum splendor, quæ ordinatè lucent, & ordo iste tam certus non finis casu, sed maximo consilio. Videmus etiam gravissimum terra pondus in infimo loco stare immobile, videmus quomodo cæli tanta cum velocitate circum illam volvantur, mare quomodo in ejus vallibus se colligit, terram succundans, & quod tot fluminibus, quæ se in illud exonerant, auctum non redundat. Nec minus mirandum est, videre ex tam parvo semine, tam magnam nasci arborum: videre etiam fluxum & refluxum maris, tam latè se extendentis, & mox se recolligentis, idque cum minore, aut majore impetu secundum incrementum & ascensum Luna, cujus arbitrio Oceanus movetur & regitur. Hæc etiam Seneca, qui ordinem divinitus providentis, qui in rebus creatis elucescit, conficitur & agnoscit. Quibus omnibus clarè conficitur, necessario esse ponendum aliquod primum & summum rerum principium, & creatorem, à quo procreata sit pulchra & magna hæc rerum universitas, quem mundum ab ornatu appellamus.